

'לשון אחת' היא יצירת וידאו וסאונד של האמן דור זליכה לוי, שנוצרה עבור מערות הפעמון בגן הלאומי בית גוברין. במרכזה שיר שכתב בשפה עתיקה, הולחן למקהלה ומבוצע בארבעה קולות. השיר מלווה בהקרנות וידאו שמראות את שפתי הזמרים והזמרות בזמן ביצוע היצירה. הצלילים נשמעים דרך רמקולים שהוצבו לאורך מסלול הליכה במערות וקטעי הוידאו מוקרנים על גבי קירות המערה שנחצבו בסלע ונטמעים בהם.

זליכה לוי יצר חוויה רב-חושית שנעה בין עבר, הווה ועתיד. לצד השירה, שכאילו נלקחה מטקסט עתיק יומין, נגלים ציורים חרוטים באבן וכלי נגינה מאולתרים הנדמים כממצאים ארכיאולוגיים. ואולם, האמן נוטל את החופש היצירתי להשתמש בדמיון ולקבל החלטות אינטואיטיביות, שאינן מבוססות על דיוק היסטורי ואינן נצמדות למה שידוע על העבר. הוא משתמש באמצעים זמינים מההווה, כמו כלי עבודה חשמליים ומוזיקה אלקטרונית, ומדגיש בבחירותיו האמנותיות שהעבודה נעשתה בעת הזו. התוצאה היא יצירה חדשה לגמרי, שתוכל אולי להוות ממצא בעל ערך היסטורי-תרבותי בעוד מאות שנים ולספר דבר מה על התקופה הנוכחית.

בוא בן זמר קדש אב / זכר פי באזן
בוא בן מלך טעם דמך / זכור שפתי לשון אמך
בא השחר אור עלה / אם נושאת / ברכת הרקם:
עין און לב אקד / שן לשון שפה אחת

(תרגום חלקי לעברית של מילות השיר)

את השיר כתב האמן בשפה הפרוטו-שמית - שפת האם המשוערת ממנה התפתחו השפות השמיות השונות. השפה מתוארכת לאלף הרביעי לפני הספירה, אך לא נותר ממנה אף שריד היכול ללמד על מבנה השפה, המילים שלה או כיצד נהגתה. השחזור של השפה מתבסס על זיהוי המאפיינים המשותפים של השפות השמיות הקיימות וגזירה לאחור של תנאי קיומה כמקור של המציאות הלשונית הנוכחית. לשם כך הזמין האמן קבוצה של אנשי ונשות מקצוע מתחום המחקר והמוזיקה לתרגם, להלחין ולשיר את הטקסט שכתב, ויחד בראו צורת קיום עכשווית וחדשה לשפה הקדומה.

השפה הפרוטו-שמית מתוארכת לתקופה הקודמת לממצא של כתב אלפיבית. ניתן להניח שהייצוג שלה בכתב היה פיקטוגרפי (ציורי) בלבד. אחת מהקרנות הוידאו מציגה רישומים חרוטים באבן, המוקרנים על קירות המערה. אלומת האור של המקרן, המדמה פנס המאיר את החריטות, יוצרת אשליה של עומק ומדמה גילוי של ציורי המערה העתיקים. הרישומים נוצרו בהשראת מילות השיר, ומתוך מחשבה על ייצוג ויזואלי שלהן. הדימויים מאזכרים אמנות אבן וציורי מערות קדומים שהתגלו ברחבי העולם.

היצירה מבוצעת על ידי מקהלה שמורכבת מארבעה זמרים וזמרות, נצר לקהילות שונות ששרות באחת מן השפות השמיות המקומיות - עברית, ערבית וארמית. הם התבקשו לשמור על המבטא וההגייה המקוריים, כך שהבדלי ההגייה ביניהם ניכרים גם בביצוע של טקסט זהה. הקומפוזיציה המוזיקלית הווקאלית מלווה במוזיקה אינסטרומנטלית המופקת מכלי נגינה שבנה האמן במיוחד. הכלי מורכב מחומרים שנמצאו בסביבת הגן הלאומי ונאספו בהיתר* כמו ענפים, אבנים, חרסים, עצמות, עורות, פחית מתכת וקרני חיות. פעולת הנגינה האינטואיטיבית, הכוללת פריטה והקשה לסירוגין, צולמה בוידאו ומוקרנת בחלל המערה.

זליכה לוי יוצר מהלך כפול של הפרדה ואיחוי. הוא ממקם את הרמקולים במרחק ניכר אחד מהשני כדי להנכיח את ההבדלים בין השפות והתרבויות השונות. עם זאת, כאשר הקולות השונים חוזרים ומשתקפים מקירות המערות, הם מתמזגים לכדי יצירה אחת בעלת הרמוניה מורכבת. האמן מנצל את התהודה במערות כדי לייצר חוויה טקסטית שמאחה את הקולות הנפרדים לכדי שפה אחת, ישנה-חדשה.

* מתוך כבוד לפריטים שנאספו, הם יושבו אל הטבע. טקסט מלווה לתערוכה מאת אבי לובין

הגן הלאומי בית גוברין - מרשה מציג שרידי עבר רבים, מרחבי טבע ופלא אדריכלי קדום - אינספור מערות טבעיות ומערות שנחצבו בידי אדם למגוון שימושים. בזכות המורשת העשירה, הוכרז על ידי אונסק"ו כאתר מורשת עולמי. כפי שהוצג במעמד ההכרזה: "האתר בעל ערך בין לאומי יוצא דופן בהיבט התרבותי, האנושי וערכי הסביבה לשימור לטובת האנושות כולה".

לשון אחת, יצירת וידאו וסאונד, 2023

כתיבה, בימוי, עריכה וניהול אמנותי דור זליכה לוי; הפקה מוזיקלית אביעד סינמנס; תחקיר לשוני ותרגום איתמר ארב; הלחנה ועיבוד מוזיקלי למקהלה תומר דמסקי; שירה אילנה אליה, אסראא שלבי, אלרם עמרם, איתמר שלמה כהן; הקלטת שירה אורי קדישאי, רון שסקין, אולפני המזקקה; בניית כלי נגינה ירון נאור; נגינה בכלי יעל לביא; צילום וצבע נדב פורת חומסקי; ניהול טכני עמית בוימל; יח"צ עינת כהן; עיצוב סטודיו הראל ומעין. הפקת העבודה התאפשרה הודות לתמיכת רשות הטבע והגנים וקרן בשביל האמנות. תודות האמן נתונות לצוות הגן הלאומי בית גוברין ולועדת ההיגוי של רשות הטבע והגנים על השותפות לאורך הדרך.

